

”Garanterade rättssäkerheten för placerade barn”

Det finns kommuner som verkligen är noga med det barnrättsliga perspektivet för barn i konsulentstödda familjehem – det gör det verkligen. Tyvärr finns det gott om undantag. Den här hösten har upphandlingarna för konsulentstödda familjehem avlöst varandra och då blir skillnaderna så uppenbara, att vissa kommuner anstränger sig för att uppfylla lagens krav gällande myndighetsutövning och rättssäkerhet, medan andra upphandlande kommuner verkar anstränga sig för att delegera så mycket ansvar som möjligt till privata konsulentverksamheter.

Vissa upphandlingskrav innefattar arbetsuppgifter som innebär myndighetsutövning, såsom kontinuerlig rapportering om barnets utveckling i familjehemmet inför övervägande liksom upprättande av myndighetsdokument. Upphandlande kommuner gör då felaktigt en koppling till HVB-vård. Konsulentstödda verksamheter ansvarar för stöd till familjehemmet, vårt uppdrag och mandat sträcker sig inte till det placerade barnet till skillnad från HVB-hem som har ett behandlingsansvar för barnet.

Socialstyrelsen och lagstiftningen är tydlig. Barn i familjehem ska få samma möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda från myndigheten, oavsett om familjehemmet får stöd från privata aktörer eller inte. När vi anbudsgivare ifrågasätter rimligheten i att privata verksamheter utför uppgifter som åligger myndigheten ändrar vissa kommuner sina villkor så att de följer Socialstyrelsens vägledning, medan andra kommuner väljer att ändå stå fast vid kraven.

Att vissa verksamheter inte vill acceptera kommunens krav handlar inte om att vi är lata – som vissa verkar tro – utan det är en fråga om rättssäkerhet för det placerade barnet. Det finns även skäl att ifrågasätta varför kommuner vill betala

privata verksamheter för arbetsuppgifter som ligger i myndighetens ansvarsområde. Det är uppenbart att placerade barn i dessa kommuner riskerar att fara illa utan att myndigheten känner till det.

Det är bara början på märkligheterna. Det finns nämligen ingen myndighet som granskar att kommunens krav stämmer överens med de lagar och regler som finns för verksamhetsområdet. Här har vi en barnrättslig lucka som behöver täppas till.

Vi som anbudsgivare har förstås möjlighet att skriva en överprövning – men överprövningen bedöms uteslutande utifrån det konkurrensmässiga perspektivet i upphandlingslagstiftningen. Alltså HUR upphandlingen går till, inte VAD som upphandlas.

Vare sig Socialstyrelsen, IV0/Inspektionen för vård och omsorg, Upphandlingsmyndigheten eller Konkurrensverket har svar på hur det går att komma åt detta problem, även om de ser den barnrättsliga luckan när vi beskriver den. De är så hjälpsamma de kan, men det ligger helt enkelt inte inom någon myndighets ansvarsområde. Det blir en icke-fråga.

I upphandlingslagstiftningen finns en förutfattad uppfattning om att kommunerna vill upphandla det som är bäst för barnen (vilket inte alltid stämmer överens med vad som är bäst för socialsekreterares arbetsbörda). Kommunerna kan alltså ställa krav i upphandlingssammanhang som de inte kan ställa i enskilda uppdrag som inte är upphandlade, vilket riskerar barnets rättssäkerhet.

Vi har tre förslag till förändring för att komma till rätta med denna barnrättsliga lucka:

- Lagen justeras så att det inte är möjligt för upphandlande kommuner att ställa krav som inte stämmer överens med gällande lagstiftning och rekommendationer från t ex Socialstyrelsen.
- Ansvarsområdet krav i offentlig upphandling ingår i

uppdraget för Socialstyrelsen och IV0.

- Kommuners upphandlingsunderlag inom området socialtjänst granskas juridiskt utifrån ett barnrättsligt perspektiv innan en upphandling annonseras. Förslagsvis av Socialstyrelsen eller IV0.

Regeringen har tillsatt en utredning för att se över kvaliteten på samhällets vård av barn och unga som placerats utanför det egna hemmet. Den särskilda utredaren ska bland annat lämna förslag för att stärka hela vårdkedjan när ett barn eller en ung person placeras utanför det egna hemmet. Det skulle vara naturligt att granska barnets ställning i offentlig upphandling eftersom ramavtalens innehåll präglar hela vårdkedjan. Att detta har blivit en icke-fråga gör det inte mindre viktigt, snarare särskilt angeläget.

Caroline Åkerhielm

Christina Blennow

Maria Palmblad

Åsa Wahlberg

Elisabeth Engberg

Lina Richardsson

Jennifer Qvick

Karin Hansson

Familjehemspoolen